

*Петранюк Уляна Василівна,
вчитель української мови та літератури
Коломийської гімназії ім. М. Грушевського,
вчитель другої категорії*

Тема уроку: Просте неускладнене й ускладнене речення

Мета: актуалізувати й поглибити знання учнів із теми «Просте неускладнене й ускладнене речення»; удосконалити вміння знаходити й розрізняти види простих речень, визначати їх ознаки, обґрунтовано ставити розділові знаки в простому реченні; розвивати навички роботи в парах; виховувати в учнів любов і повагу до сім'ї та рідної мови.

Очікувані результати: учні знаходять і розрізняють види простого речення; уміють визначати їх істотні ознаки; правильно ставити розділові знаки в простому реченні й обґрунтовувати їх.

Обладнання: підручник, дидактичний матеріал, мультимедія (презентація) «Просте ускладнене речення»

Тип уроків: систематизація й узагальнення знань.

I. Мотивація навчальної діяльності школярів. Оголошення теми й мети уроків.

1. Проблемні питання.

Що є найважливішою запорукою безперешкодного розвитку української мови?
Які, на ваш погляд, проблеми відродження української мови нині найактуальніші?
Як ви розумієте, що таке культура мовлення?

2. Проблемне завдання.

Розкрийте значення поетичної фрази «Поруч мене живуть і ходять емігранти моєї мови».

II. Актуалізація опорних знань учнів.

1. Перевірка домашнього завдання.

2. Бесіда.

Дайте визначення поняття «просте речення».
Чим може ускладнюватися просте речення?
У чому полягає відмінність між складним реченням і ускладненим простим?

III. Систематизація й узагальнення вивченого.

1. Робота з підручником.

- 1) Опрацювання теоретичного матеріалу
- 2) Виконання вправ і завдань

Слово вчителя.

План пояснення нового матеріалу

- 1) Просте ускладнене речення.

Просте речення, у складі якого є однорідні або відокремлені члени речення, звертання або вставні слова чи словосполучення, називають ускладненим.

Наприклад:

Тепер, з моря, ми краще бачили острів. (М. Коцюбинський)

Споконвіку наші предки з шанобою ставились до рослинного світу, у тому числі й до квітів. (За Г. Лозко)

Це, мабуть, летіли останні гуси з усієї України. (Ю. Мушкетик)

Не стелись, тумане, не шуміть, тополі, не печальте очі ви, берізки голі! (В. Сосюра)

- 2) Опрацювання таблиці «Просте ускладнене речення».

Просте ускладнене речення

Містить у собі	Приклади
1. Звертання	Мамо, схиляюсь перед іменем твоїм.
2. Однорідні члени речення	Рішуче й завзято почав писати. (В. Шевчук)

3. Відокремлені члени речення	Степ, омитий дощем, яскраво зазеленів.
4. Вставні і вставлені слова, словосполучення і речення	Сьогодні, ймовірно, піде сніг. Мешканці будинку (переважно люди похилого віку) зранку зібрались у дворі.

3) Просте неускладнене речення.

Просте речення, у складі якого відсутні однорідні або відокремлені члени речення, звертання або вставні слова чи сс, називають неускладненим.

Наприклад:

Над Русанівкою тиха осінь тче неповторні узори. (І. Цюпа)

3. Робота в групах.

Складіть і запишіть такі види конструкцій:

I група — зі звертаннями;

II група — з однорідними членами речення;

III група — з відокремленими членами речення;

IV група — з відокремленими уточнюючими другорядними членами речення;

V група — зі вставними словами або конструкціями.

4. Творче моделювання.

1) *На основі поданих побудуйте речення:*

I варіант — з однорідними членами;

II варіант — зі вставними словами;

III варіант — зі звертанням. Зробіть синтаксичний розбір змодельованих речень.

Мої однокласники у своїх родинях розмовляють лише рідною мовою. Кожний мусить бути зразком доброго знання своєї літературної мови. Людина в житті повинна постійно розвиватися. Народ кожної хвилини охороняє честь своєї рідної мови.

2) *Складіть і запишіть речення, використовуючи подані словосполучення як уточнюючі прикладки та обставини.*

Особливо вірші Василя Симоненка; тобто наука про рослини; особливо вранці; навіть у найбільшу спеку; на березі Дніпра; переважно молодь; під час канікул

5. Робота біля дошки й у зошитах.

Відновіть текст, доповнюючи речення однорідними членами та відокремленими членами речення. Накресліть схеми речень з узагальнюючими словами.

У чудових українських піснях, ..., ... зустрічаємо слова з пестливими, зменшувальними суфіксами.

Це створює атмосферу доброзичливості і

Українську мову шанують у світі, Твори українських письменників перекладено в багатьох країнах: ..., ..., У плідному спілкуванні з іншими мовами українська вбирає з них крилаті слова,

Такі запозичення притаманні кожній розвиненій мові,

6. Пунктуаційний практикум.

Спишіть, розставляючи, де треба, розділові знаки.

О пісне вкраїнська дзвінка невмируща ти мука і радість ти гнів і любов. (Р. Братунь)

Правда може я сам таки в цьому й винен. (О. Гончар) Як помер наш батько нехай земля

йому пером оставив нам дев'ять пар волів полових хороших. (Марко Вовчок) Глухенький

електрифікував усе що тільки міг водокачки майстерні ферми токи... (О. Гончар) Там

батько плачучи з дітьми а ми малі були і голі не витерпів лихої долі умер на панщині!

(Т. Шевченко)

7. Самостійна робота.

Подані речення перебудуйте таким чином, щоб вийшли речення з відокремленими членами. Запишіть їх.

Тиха холодна ніч обняла землю. (М. Коцюбинський) Над морем піднімались високо в небо дикі, стрімкі, скелисті гори. (І. Нечуй-Левицький) Високо й густо розрісся вишняк, що він посадив. (І. Нечуй-Левицький) Неначе лебідь купалося сонце в лісовому озері, яке від краю заросло чубатим очеретом і широкою рогозою. (М. Стельмах) Старий орел, який був давнім мешканцем степу, сидів нерухомо на кручі. (І. Нечуй-Левицький)

8. Гра «Редактор».

Знайдіть мовні помилки й виправте їх. Запишіть виправлені речення з відокремленими обставинами.

Завдяки наполегливої праці, школярі домоглися успіхів у навчанні. Слухавши розповідь про давні традиції українського народу, проймаємося гордістю за наше славне минуле. Про історію рідного краю ми дізнаємося, читавши книги. За відсутність бігових доріжок, ми не могли провести змагання з легкої атлетики. Завершуючи роботу, учні розійшлися по домівках.

Домашнє завдання:

1. Складіть невеликий текст-міркування на тему «Чи кожна людина може стати видатною?», використовуючи прості ускладнені речення.

2. Опрацювати теоретичний матеріал

Підсумок уроку.

Інтерактивна вправа «Мікрофон».

Просте ускладнене речення відрізняється від неускладненого тим, що...